

Nastolovací rituály českých panovníků

Základní terminologie

- Inaugurace
- Nastolení, intronizace
- Korunovace
- Pomazání
- Investitura
- Provolání
- Volba
- ...

Inaugurace

Provolání, aklamace

Volba

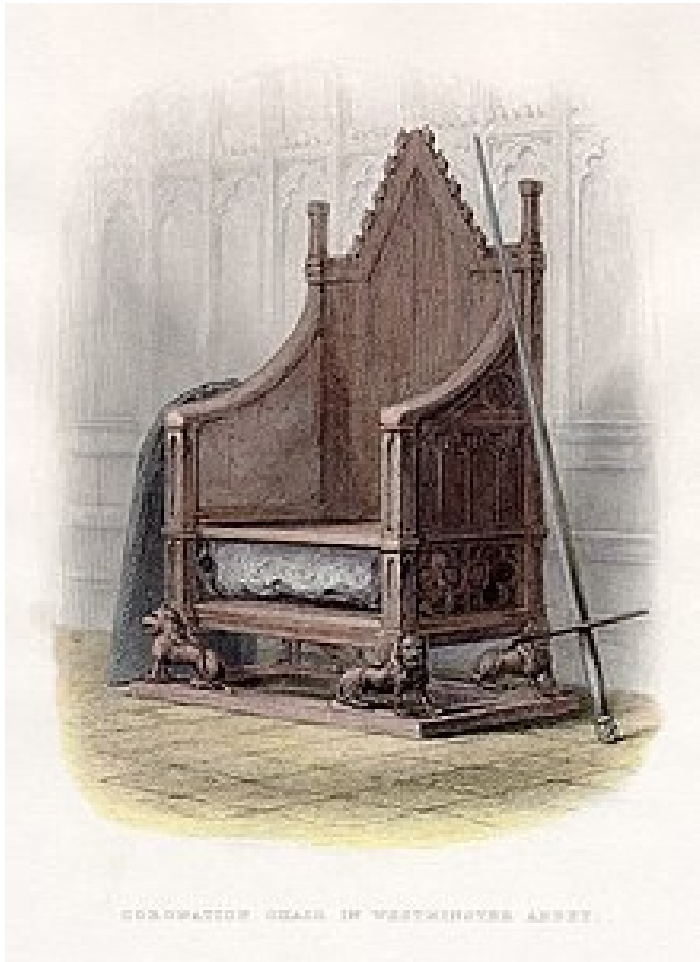

Investitura

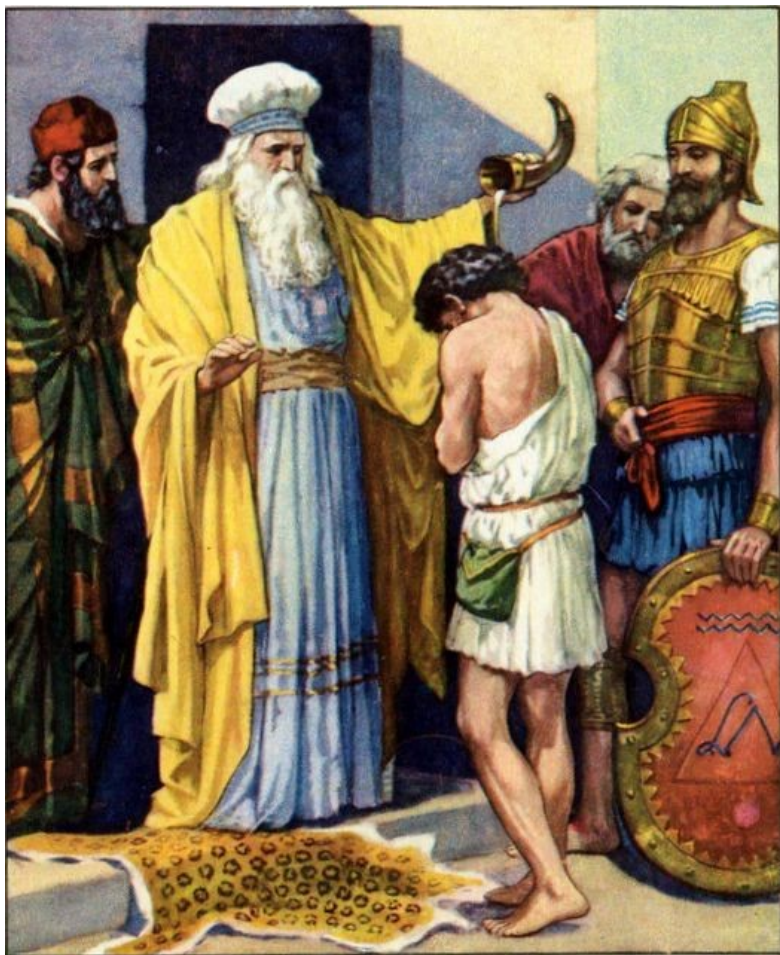

CONSECRATION OF A BISHOP.
Probably drawn by Matthew Paris.
MS. Cott. Nero D. i.

Nastolení, intronizace

Pomazání

„Poslal tedy pro něj a dal ho přivést. Byl ryšavý, s krásnýma očima a pěkného vzhledu. Tu řekl Hospodin: „Nuže, pomaž ho! To je on.“ Samuel tedy vzal roh s olejem a pomazal ho uprostřed jeho bratrů. A duch Hospodinův se Davida zmocňoval od onoho dne i nadále.“
1. Samuelova, 16, 12-13

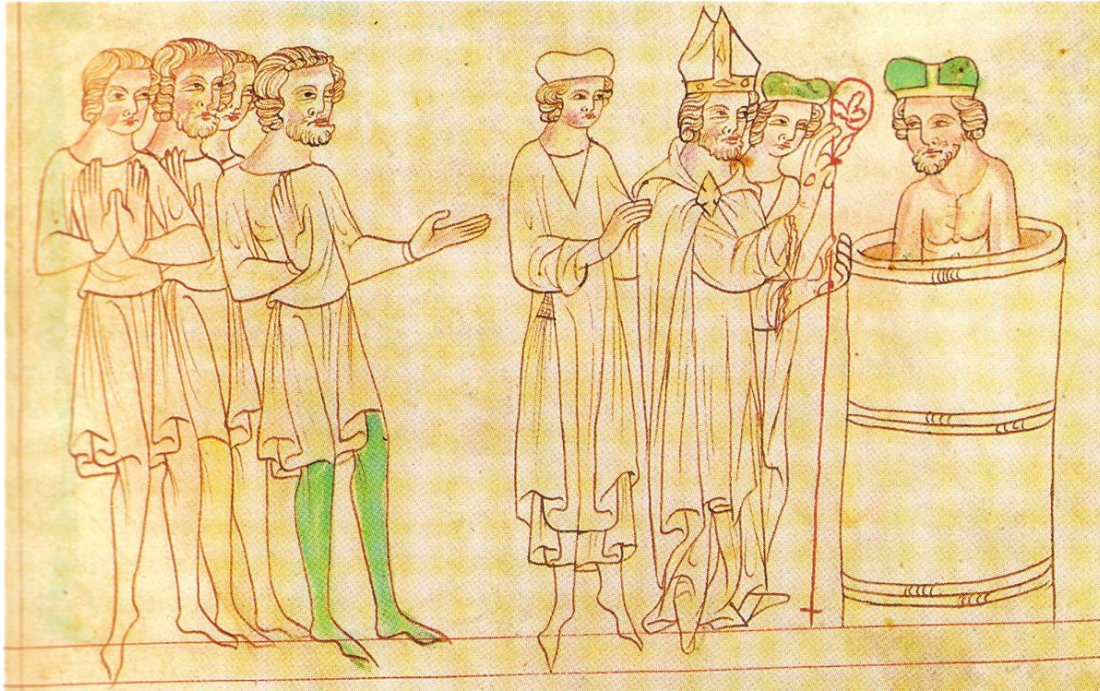
Korunovace

České prostředí

Doba knížecí

Žiži/Siži/Zizi?

Nejen v Čechách...

Lia Fáil, Hill of Tara, Irsko

údajný korunovační kámen anglosaských králů
Kingston upon Thames (Wessex)

Nejen v Čechách...

Stone of Scone, Skotsko (replika)

korunovační křeslo britských panovníků
s vloženým skotským kamenem

Nejen v Čechách...

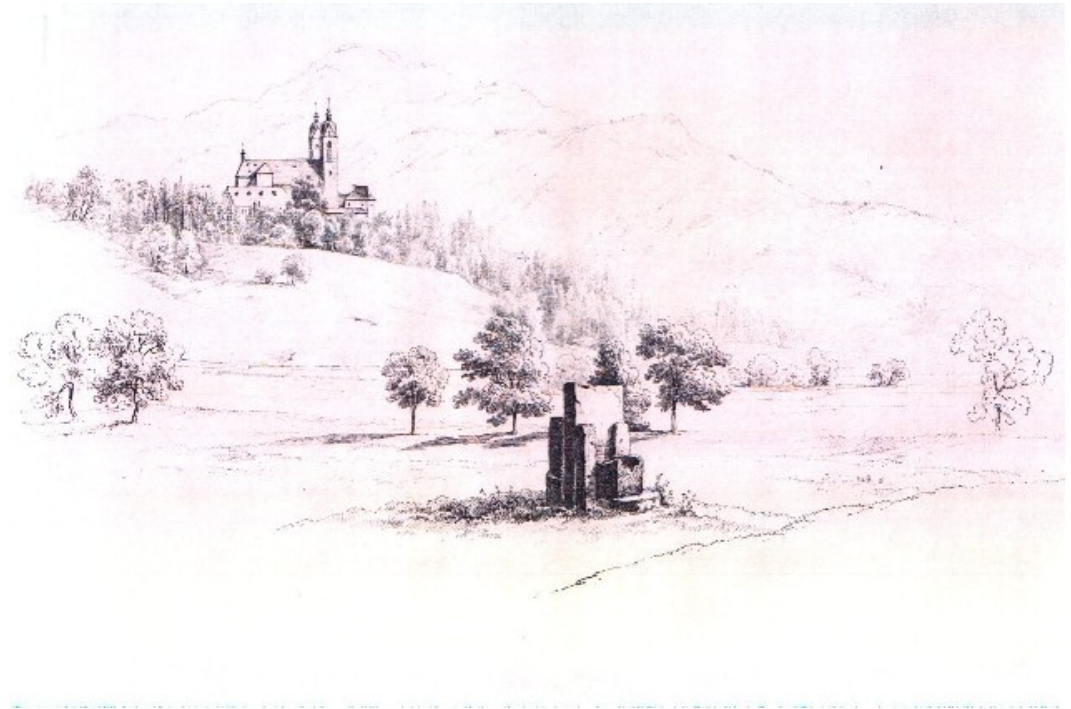
kámen Mora, Uppsala, Švédsko; místo volby švédských králů do 15. století

Korutany

Fürstenstein/knežji kamen

Korutany

Herzogstuhl/vojvodski prestol

Rituál

Huldigungs ACT
Auf dem Goldveldt

Korutany

Arnošt (Ernest) Habsburský, zvaný Železný
1414

Kosmova kronika

Přemyslovské střevice a mošna

Doba královská

Vratislav I. a Vladislav I.

20. 4. 1085 – Mohuč – císař Jindřich IV.
15. 6. 1086 – Praha – trevírský arcibiskup

11. 1. 1158 – Řezno – císař Fridrich I. Barbarossa
8. 9. 1158 – Milán – císař Fridrich I. Barbarossa

Poslední Přemyslovci

Lucemburkové

15. a 16. století

- sedisvakance (Albrecht Habsburský → Ludvík Jagellonský)
- administrátoři
- za Habsburků opět obsazeno

Třicetiletá válka

- Fridrich Falcký – protestantský obřad
- OZZ

Poslední korunovace

- 7. 9. 1836 – Ferdinand V.

Nekorunovaní králové

- Václav III.
- Jindřich Korutanský
- Rudolf Habsburský
- Josef I.
- (Karel Albrecht Bavorský)
- Josef II.
- František Josef I.
- Karel I. (III.)

- naopak: Ferdinand IV.

Korunovační řád

Návštěva Vyšehradu

- **Kníže** navštíví s církevními i světskými představiteli Vyšehrad a pomodlí se zde v předvečer korunovace
- Zde i střevíce a mošna Přemysla Oráče (ale výslovně nezmíněno v Řádu)
- Poté nešpory a ceremoniálně uložen k spánku na Pražském hradě

Ráno

- Ceremoniální probuzení a oblečení
- Průvod do katedrály
- Zastavení v kapli sv. Václava (od Maxmiliána I.)
- [...]

Skrutinium a aklamace

- *Arcibiskup:* „Chceš-li svatú vieru od křesťanských mužův danú držeti a skutky spravedlivými chovati?“
- *Kníže:* „Chci.“
- *Arcibiskup:* „Chceš-li od Boha tobě králevstvie pójčeného podle spravedlnosti otcův tvých zpravovati a brániti?“
- *Kníže:* „Tak jakož božskú posilen pomocí a utěšením všech věrných jeho moci budu, tak věrně vše činiti slibuji.“
- *Arcibiskup:* „Chcete-li také vy N. kniežeti a zprávcí sě poddati a jeho králevstvie tvrdú věrú ustanoviti a ku přikázání jeho poslušní býti podle slova svatého apoštola, jenž die: Všeliká duše mocem vyšším poddána buď, leč králi jakožto povýšenému?“
- *Lid:* „**Rádi, rádi, rádi!**“

Litanie

- Prostrace + litanie
- [...]
- Začátek mše

Pomazání

- Průvod se svatým olejem z kaple sv. Václava, svlečení knížete
- „mazání hlavy, prsí, plecí, ramenú“
- A: „Maži tě za krále olejem svaceným, ve jmě Otcě i Syna i Svatého Ducha. Amen. Pokoj s tebú.“
- K: „I s tvým duchem.“
- A: „Maži tě za krále olejem svaceným. Svatého ducha milosc, pokory naše řádem, v tě sstup obížná, aby jakožto našima nedóstojnýma rukama olejem přirozeným ztučněl jsi, **zevnitř jsa obmyt**, taktěž jeho nevidomým mazáním zmazán, utučněn býti zaslúžil vnitř, a jeho také najsvrchovanějie duchovním umazáním **vždycky omyt, neslušné věci varovati se vší myslí naučil nebo mohl, a užitečné duše tvé ustavičně mysliti, žádati a činiti mohl**, s pomocí Pána našeho Jesu Krista, jenž s Uotcem krajuje na věky věkoma. Amen.“

Oblékání

- Subtile, **dalmatika**
- Pomazání rukou
- A: „Mazaně buďte ruce této olejem svaceným, jímžto mazáni byli králové a proroci, a jakžto mazal Samuel Davida za krále, aby byl požehnaný a ustavený král v tomto králevství nad lidem tímto, kterýžto Hospodin buoh tvůj dal tobě k upravování a k vládení. [...]“
- [..]
- Odevzdání pláště („Vezmi plášč na čtyři hrana udělaný, skrže něžto srozuměj, že čtyři cesty světa božské moci jsou poddány a nižádný móż šťastně kralovati na zemi, leč by jemu moc královánie byla dána s nebes.“)
- Odevzdání meče („ten meč, [...] aby obrana a zaslonění mohl býti kostelów, vdov, sirotków i všech Bohu slůžících, proti ukrutnoscí pohanské strach a síla [...]“)

Oblékání, korunovace

- Náramky
- Prsten
- Odevdání meče na oltář Bohu
- Žezlo + jablko („Přijmi proto prut moci a pravdy, skrzě nějž urozuměj, aby krásil o dobrotivých a zžasil zlé, bludné nauč, cestě pokluzlým ruky podaj, rozpraš pyšné a zdvihni pokorné [...]“)
- Koruna – pokropena + vsazena („Vezmi korunu králevstvie, kterážto ač nedůstojnýma, však biskupovýma rukama na tvú hlavu jest vstavena, skrzě nižto svatosci chválu a česc a skutkóv moci zjevně znamenati rozuměj [...] takéž ty zevnitřně pravý Boží následovník a hrdinný proti všem protivníkóm cierkve Kristovy obráncě [...]“)

Nastolení, slib

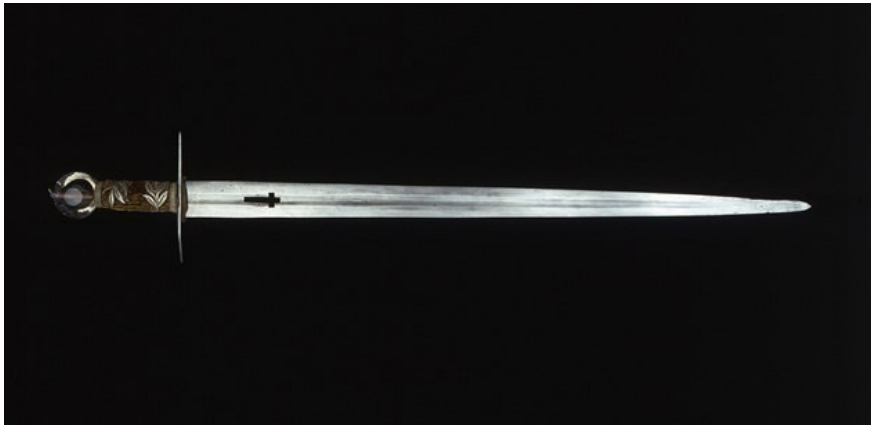
- A: „Stój a drž viac miesto, kteréžtos až dotavadto otcovým nadstúpením držal, dědickým právem tobě oddané, skrzě moc Boha všemohúcieho a nynějšie poručeni naše [...]“
- K: „Vyznávám a slibuji před Bohem i anděly jeho nyní a potom viac zákon a spravedlnosc i pokoj svaté božie cierkve a lidu mně poddanému podle moci a vědomie zachovati a činiti [...]“

Královna, závěr

- Analogicky, abatyše kláštera sv. Jiří (od 16. stol.)
- X mazání rukou, X meč, X náramky
- Dokončení mše
- Pasování Svatováclavských rytířů
- Holdovací sněm a hostina

Něco málo ke klenotům...

Videa

- Rekonstrukce korunovace Karla IV. :
<https://www.youtube.com/watch?v=01xRjoq7ib0>
- Dokument ČT o korunovaci:
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11569551204-prazska-korunovace-karla-iv/21656226239/>

Zdroje

- KUTHAN, Jiří; ŠMIED, Miroslav (eds.). *Korunovační řád českých králů*. Praha: Univerzita Karlova, 2009, 435 s. ISBN 978-80-7308-266-6.
- TŘEŠTÍK, Dušan. *Počátky Přemyslovců*. Praha: Lidové noviny, 1997, 658 s. ISBN 80-7106-138-7.
- SEKYRKOVÁ, Milada. *7.9.1836 Ferdinand V.: Poslední pražská korunovace*. Praha: Havran, 2004, 189 s. ISBN 80-86515-37-0.
- KOSMAS. *Kronika Čechů*. Praha: Argo, 2011, 285 s. ISBN 978-80-257-0465-3.
- ...